

hyponymy = nergis
superordinate = çiçek

Dil Bilimi

Transformational Rules: Cümle oluşturma sırası belli kurallara göre değilse, bozursa.

George helped Mary yesterday / Yesterday, George helped Mary

Lexical Relations: (kelimelere ait akrabalık)

Synonymy

Antonymy

Gradable Antonyms: Bigger - smaller. Ayrıca bazen bir kelimenin alumsuzu, çiftini ima etmez. Mesela "kışık değilim" ifadesi "kışık değilim" anlamına gelmez. Bu özellikleri taşıyan kelime çiftlerine de denir.

Non-Gradable / Complementary Pairs: Karşılaştırmaları kullanılması ve birinin alumsuzu diğeri ile aynı anlama gelmektedir.

Dead - alive true - false male - female

Reversives: Tie filmini kazdı untie dir. Ama untie, not tie anlamına gelmez. Kesinti yapmak denir yani enter - exit, pack - unpack, dress - undress

Hyponymy: Eğer bir kelimenin tanımı içinde başka bir tanım içeriyorsa bu iki kelime arasındaki başlangıca denir. Mesela nergis bir çiçektir. Daffodil is hyponym of flower. Horse and dog are co-hyponyms and the superordinate term is animal.

Homophony: Telafuzu aynı, anlamları farklı kelimeler
bare - beer meat - meet

Homonymy: Yazılı ve okunuşu aynı, anlamları farklı.
bank - a river bank - bank → financial institute

Collocation: Mill sözcükler kal - bora iğne - iplik

Polysemy: Çok anlamlı sözcükler "hecid"

Metonym - Container ve content ilişkisi. Alkollü derken meclisten bahsetmesi. Mecazi mürşet

Invisible Meaning: Bir pak yerindeki Heated Attendant Parking reklamında "car" kelimesi görünse de araba parkı olduğunu anlatıyor.

Context: Söz gelimi - Linguistic Context / Co-text: Doha örneği
bank kelimesi gibi.

Physical Context: Binanın üstünde yazan "bank" başka demektir, belli.

Anomia → uygun kelimeyi bulma sorunu

Coherent metin olmaz - Gramer doğru
anlam yanlış

Wernicke's Aphasia: Algılama zorluğu hastalığı. Bu nedenle Sensory Aphasia diye de bilinir. Sensory-receptive-fluent aphasia - Jargon aphasia olarak da bilinir.

Conduction Aphasia: Daha az yaygın olan bu türde solun beynin arka kısmına ve arcuate fasciculus bülümüne zarar gelmiştir. Repetition testinde sorun vardır mesela pronunciation hataları yapar.

Dichotic Listening: Deneysel bir teknikle iki fonksiyonun beyin sol yarısını ile alakalı olduğunu gösteren testlerdir.

Basic Requirements: Çocuk 2-3 yaşlarında kendi dil yeteneğini bilimsel yaratması için belirli bir dili kullanma konuşma ile iletişim kurma ihtiyacı duyar. Mesela bir babanın çocukla basitleştirilmiş şekilde konuşmasına caretaker speech veya motherese denir.

Pre-language Stages: Cooing - babbling örnekleri. Sesler.

The One-word or Holophrastic Stage: 12. ve 18. aylar arasında çocuk tanınabilir basit kelimeler üretir.

The two-word stage: iki ayrı kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan terim.

Telegraphic Speech: 2-3 yaşındaki çocuk terimleri de geçen bir cümle söz kullanmaya başlar.

Acquisition Barriers: öğrenme engelleri:

Dilin yeticilik veya gençlikte öğrenilmeye başlaması.
Okuldaaki kısa periyotlar.

Diğer işlerde öğrencilerin meşgul olması.

İletişim kurabilmeleri için zaten bir ana dil öğrenmesi.

Audio-Lingual Method: 1950 lerde popüler olan ve konuşma diline aşırı önem veren yaklaşımdır.

Communicative Approaches: İş odaklı için Japonya veya Sırtık alımları için İngilizce gibi belirli bir maksadı olan hedef dil öğrenmeye uygun materyal sağlayarak alımlarda aynı amaçla öğrenen yaklaşımdır.

Focus on the learner: Hedefin öğrenen, yöntem ve ders kitaplarından öğrenci ve dil kazanımlarına kayması.

Interlanguage → Fossilization

Dyslexia - okuma ile alakalı. Okumayı öğrenememe.

Disgraphia - yazma ile alakalı sorundur.

Tip of the tongue amliktir. Yarulmadan vs unutmak gibi.
Billimin ucunda. Phonetic olarak foto yaparız. Duality'a göre
physical - meaning olarak dil birimi olur.

Malapropism: Ses benzerliği yüzünden bir kelime yerine başkasının kullanılması.
Kadife yerine kadagif
electrical yerine electora gibi

Kelime bir kişiye işaret ediyorsa (me, you, him, them): Person Deixis

Kelime bir yer işaret ediyorsa (there, here): Place Deixis

Kelime bir zaman işaret ediyorsa (now, then, last week) Time Deixis

Anaphora: Can I borrow your book? Yeah, it's on the table

Implicature: Are you coming to the party? I've got an exam tomorrow.

Broca's Area: Beynin ön kısmındaki biraz alın bölgesinde bulunan kısım. Anterior Speech Cortex (öndeki konuşma kabuğu) olarakta adlandırılır. Bu, dilsel yeteneklerin beynin sol yarı küreye bağlı olduğunu destekleyen ilk kanıttır.

Wernicke's Area: Beynin, ön, arka kısmı. Posterior Speech Cortex de denir. Konuşmayı anlama işlevinin beynin hangi kısmında gerçekleştiğini tanımlar.

The Motor Cortex: Beynin üst-orta bölümü. Beynin bu bölüme kas hareketleri ile gereklidir. Bu bölümün Broca's Area'ya yakın kısmı yazı, dil, gırtlak ve gene kollarını (articulatory muscles) kontrol eder.

The Arcuate Fasciculus: Ön Wernicke'nin bulduğu alan ve Wernicke's Area ile Broca's Area'yi birbirine bağlayan bir yığın (bundle) sinir kablodur (nerve fibers). Mesela konuşmacı sextant kelimesini kullanacağı sırada second, sextet, sexton kelimelerine yönelebilir. Bu türdeki hatalara Malapropisms denir.

Slip of Tongue: Kelimelerin hece veya bütün olarak birbirine karışması (tangled) olabilir. Buna ayrıca Spoonerism de denir. milli piyango = milli milyonga gibi.

Ex: make a long story short: make a long story short (start)
Here veya seslerin gelmesi için -

Slip of the ear: birinin söylediği şeyi yanlış olarak algılaması.
başkasının great ape olarak algılanması

Aphasia: Söz yitimi. Bu halden bazı insanlar sürekli yapa bildiği bu dilin becerilerinin sürekli tekrarlamaına denir.

Broca's Aphasia: Konuşma miktarında sürekli bir azalma, düzensiz telaffuz (distorted articulation) ve yavaş, cıvıca geçtikten konuşma vardır. Motor aphasia. Konuşma problemi yapar. = expressive aphasia = nonfluent aphasia
Agrammatic aphasia da olur.

Lexical Changes: Kelimelere ait değişiklikler. Modern İngilizce sözcük alımı Yunan ve Latin kelimelerin sayısı bakımından eski İngilizce'den fazladır. Kısaltması bazı kelimelerin kullanımı bırakılmıştır.

The Process of change: Diachronically: Dilin tarihi değişimini zamana etkilenerek yapması.

Synchronically: Farklı yerlerde ve farklı gruplarda aynı dilin kullanılması ile oluşan farklılıklar. Mesela bir bölgenin insanları bu kaptı paper bag ve diğer bölgenin insanları bu isim yerine paper sack diyorlar, bu iki bölgeyi harita üzerinde birbirinden ayıran çizgiye isogloss denir. Bu şekilde birçok isogloss bir araya gelipinde oluşan iki farklı bölgeyi daha katı bir sınır ile yani dialect boundary ile böler.

Dil Planlama 5 basamak şeklinde yapılır:

- 1) Selection: Kesimi dil seçilir
- 2) Codification: Seçilen dili kurun halinde toplamak için basit gramer, sözcükler ve yazılı örnekler kodifi edilir
- 3) Elaboration: Yarattılan standart tür sosyal yaşamın her alanında kullanılabilecek şekilde geliştirilir
- 4) Implementation: Bu süreçte basamakta hükümet dilin buldurmasına cesaret verir, okullar kullanır
- 5) Acceptance: Xifusun büyük saygınlığı yarattığı standart dili kullanmaya başlar ve sadece sosyal değil milli dil olarak da kabul edilir.

Pidgin: Bir yaratılmış dildir. Birbirine yabancı olan gruplar gibi konuşularda fazla bölünmüş kurun farklı gruplar gibi belirli amaçlarla geliştirilmiş bir dildir. Bu farklı grupların birbirlerinin dillerini bilmediği için pidgin ile anlaşılır.

Creoles: Pidgin dilinin zamanla yayılarak bir bölgenin ana dili olmasıdır.

The Post-Creole Continuum: Pidgin'den Creole'ye doğru olan gelişmesine creolization denir. Eğitim ve sosyal prestijün yüksek görüldüğü yerlerde bir model olarak görülen konuşmacılar, daha az creole söz ve yapıları kullanır. Buna decreolization denir.

Creole formlarına yabancı olan basit ifadeye basilect denir. Model olarak görülen dilten gelen formların kullanıldığı ifadelerle acrolect denir. Bu ikisi arasında kalan farklı bir tür oluşmasına mesolect denir. Creole oluştuğundan sonra bu türden ise genel olarak Post-Creole Continuum denir.

Communicative Competence: İletişim Kurma Yeteneği - Dell Hymes

Accuracy = doğru kullanım
Appropriately = uygunluk
Flexibly = uyum sağlama
geçerir.

Grammatical, sociolinguistic, strategic competence olarak sınıflandırılır.

Applied Linguistics: Hedef dilin konuşak düzeyi inceleyen, sadece dilbilimi ile değil, iletişim bilimleri, eğitim psikoloji ve sosyoloji gibi alanlarla da ilgilenir.

Bu dillerin büyük bir kısmı olan ana kaynak: Proto-Indo-European kabul edilir.

Hint Avrupa Dil Ailesi:

- Alman: Almca, Ing, Flemence, İskandinav dilleri
- Keltik = İrlanda, Galler dili
- İtalia (Celtic) = İtalyanca, İspanyolca, Fransızca, Portekizce
- Romance
- Helen = Yunanca
- Balkan = Slav = Baltık, Belçika, Litvanya
- Slavca = Rusca, Polonya dili, Çek, Bulgarca.
- Hint-İran = Hintce, Bengal dili.

Cognates: Aynı kökten gelen farklı dillerdeki kelimeler arasında bir bağlantı sağlanmıştır kullanılmaya devam sonucu ebe edilen atrabalk.

Comparative Reconstruction: Köşleştirilmeli yeniden yapılandırma. Aynı kökten gelen kelimeleri inceleyen yapılmıştır.

Metathesis: Harf veya seslerin yer değiştirilmesi.
frist: frist pretty: purty bridd: bird

Epenthesis: Kelimenin ortasında yeni bir ses eklenmesi.
something | sumpting emptig | empty

Prothesis: İngilizcede yok. Daha sık Latince'den İspanyolca'ya diğer sözcüklerde görülür.
schola: escuela

Syntactic Changes: Söz sırası, Eski İngilizce'den yeni İngilizce'ye bazı kelime - sırası değişiklikleri olmuştur.
Bazen subject - verb - object sırası değişir.

1900s
Ferdinand de Saussure
Parole & Langue

1950s
Chomsky
Competence & Performance

*) Parole → production, Actual use of rules = performance
Dilsel üretim

*) Langue → dilsel kuralların bulunduğu alan. Bu kuralları parole içerisinde uygularız. = competence

Her ikisinde kuralların bulunduğu bir alan var demeye bu kuralları parole - performance içerisinde uygularız.

*) Competence ile Langue arasındaki fark; Chomsky'ye göre competence bizim beynimizdedir, içten gelir. Saussure'ye göre ise Langue sosyal alandan ortaya çıkar. İnsan doğduğu toplumdaki o dili elde eder.

Competence = beynimizde, beynimizde bulunur.
Performance = uygulamada bulunur.

İletişimsel yetenek!

Communicative Competence: (Dell Hymes) Chomsky'ye ters olarak diyor ki; dilin sadece kurallarda ibaret olmadığını ayrıca iletişimsel bir güce hitap ettiğini söylüyor. Yani insanların iletişimsel kurallara sahip oldukları bütün yetkiyi taşıdığı iletişimsel yetenek sayesinde iletişim kurabiliyoruz. Dilde ayrılır.

1) Grammatical Competence: Dil kuralları bir şekilde kullanmayı sağlar. Dil bilimsel yeti. Kuralları bir cümle kurabilmeyi sağlar.

2) Discourse Competence: Anlam uyumunu ve bağlamsal uyumu sağlar. Bir metni, konuşmayı oluşturup, anlamaya yarar.

3) Strategic Competence: Günlük iletişimde, iletişimin tıkandığı yerde sorularla çözüme için kullanılır. Mesela İng. köftük almamıza gelmeyip olan sorularla diyet sorunu çözüme kavuşturabilir.

4) Sociolinguistic Competence: Yerine ve durumuna göre konuşmak/ anlamak. Mesela I'm hot deyince klimayı açma gerekir. Yani söylerenden anlayıp direkt yapma ya da söylerenden pragmatik yapıp ne demek istediğini anlamak.

Communication Strategies: İkinci dili öğrenen bir insan bir iletişim sorunu yaşadığında bunu aşmak için bir şeyler yapar buna denir. İşte strategic competence bunu yapıyor. Bir şekilde sorunu çözüyor.

Social Dialects: Dilin kullanımı bazı kültürler, eğitim, yaş, cinsiyet, sınıflara ayrılmıştır.

Ethnic Background: Farklı etnik gruplardan gelmekte konuşmayı öğretebilir. Mesela Afro-Amerikalı diye bilinen bir şey İngilizceci dır. BEV Black English Vernacular.

Dialect: Kişisel lehçedir. Her insan dili bireysel konuşur.

Style, Register and Jargon: Konuşma resmîyetten sıradanlığa doğru dereceli olarak değişir. Still farklılıkları ya da dilde de görür. Jargon ise dil dışında veya gruplarda kullanılan teknik kelimeler. Tip jargon gibi.

Diglossia: Bazı topluluklarda kendilerine uygun bir dil farklılığını seçme alışkanlığı. Çok farklılık gösteren iki dil kullanımı seçmek gibi. Hangi dili nerede nasıl kullanacağımıza karar verir.

The Sapir-Whorf Hypothesis: Edward Sapir ve Benjamin Whorf'un tartışmalarında tartışılmıştır. American Indians ve Hopi Indians gramer yapılarını inceleyerek oluşturmalarında. Ona göre dil düşünceyi etkiler, algıları etkiler. Onlara göre insan düşüncesini yerel dilde etkiler. Düşünce ve davranışlar dile bağlıdır. Kendi dilimiz ya da kendi sözcüklerimiz kadar düşünceyi anlaşıyoruz. Onlara göre insan kendi dilinde başka hiçbir dilin tam olarak anlayamaz. Hopi dilini inceleyerek, bakıyorlar ki dilde geçmiş ya da gelecek zaman yok. Diğerleri ki hopiler geçmiş ve gelecek hakkında düşünemiyor. Buna Linguistic Determinism denir. Buna göre dil bütün düşüncelerimizi etkiler. Bu strong version teorileridir.

Weak version: Linguistic relativity. Kültür, dilin kullanıldığı yer dili etkiler. Mesela Türkiye'de geziz diye kavramı, arabça kavramı var. Onlara özel kelimeler var. Yani dili etkiler.

Strong version → Linguistic determinism → dil düşünceyi etkiler
Weak version → kültür ve dilin kullanıldığı yer dili etkiler

Language: Written
Spoken
Signed

Linguistics: scientific study of language → Doğruya gelen bilgi

Linguistic knowledge: knowledge of sounds
" " " words
" " " sentence

Diğer teoriler

Bow-wow (havlamak): buna göre ilk dilsel terimler hayvan seslerinden ortaya çıkmıştır. Yani natural sound source gibi.

Pooh-pooh teoris: insanlar birlikte çalışıyor, etkileşim var, iş yaparken çıkan seslerden dil oluştu. Mesela birinin ağız demesi gibi. Automatik vocal responses to pain, fear, surprise etc. Yani social interaction source gibi.

Ding-dong teoris: İnsanların sükruyeti sesler ilk dilin ortaya çıkması.

Yo-he-ho teoris: İnsanların cooperative yaptığı işlerden çıkan seslerden dil oluştu. Hop dijip kaldırmak gibi.

Ta-ta: Ellerle yaptıkları fizikal sesler. Mesela uçağı uçururken fizikal şekilde ucağı ses çıkarmak gibi.

La-la: insanların ağk, mutfukluk sesleri, sür gibi duygularla çıkarılan seslerden dil oluşmuştur.

Properties of Human Language } a means of communication

- ⊛ Communicative signals = intentional. isteyerek, dikkaterek konuşuyoruz.
- ⊛ Informative signals = unintentional = konuşurken elimizde farkında olmadan yaptığımız hareketler.

insanların, hayvanlarından farklı 7 dil özelliği:

① Reflexivity: Dilin yansıma özelliği. Cümle bir kendi özelliği yansıtır. Mesela

The boy will read the book
subject verb object

Burada bize cümlenin gramer dikkatini/yapısını yansıtır. Dil hakkında konuşurken de dilin yine kendisini kullanabilme özelliği.

② Displacement: Yer değiştirme. Olmayan şeyler, yerleri anlatılabilir, yata söyleme yeteneği. Den hakkında ya da yerin hakkında konuşabiliriz. Su ana geçmiş ve geleceği tanıyıp konuşabilme özelliği. Hayali konular (fictional) konuşmakta buna bağlı. Geçmiş ve gelecek hakkında konuşabilme.

③ Arbitrariness: Nedensizlik özelliği. Tahtaya niye tahta demiyoruz. Form ile meaning arasında mantıksal bir bağlantı yoktur.

Tek istisna onomatopoeic sözcükler. Yansıma sözlerle. Çankarınlar sese göre isim almış.

Linguistic knowledge depiştir qelle inisite

written signed

- knowledge of sound words sentences
LAD
U 6

Origins of Languages

- ① The Divine Source: ilahi kaynak. Diller insanlar ilahi bir güç tarafından verilmiştir. "Language is God given"
- ② The Natural Sound Source: Doğadaki seslerin yansımasıyla oluşan ilk dilsel verilerimizdir. Doğa ses çayırın sesi.
Onomatopoeic: yansıma sesler
Buna ilham edilebilir. Çünkü yansıma sesleri somut kavramla ifade eder. Ama dilde soyut kavramlar da vardır. Ö yünden dilin tamamı buna dayandırılmaz.
- ③ The Social Interaction Source (Toplumsal Etkileşim Kaynağı)
İnsanlar beraber yaşayarak etkileşim sürecine girer. Bu süreçte ilk dilsel terimlerin ortaya çıktığını savunuyor. Hums, groans, Chomsky), grunts, curses gibi sesler gelir. Bu ilk dilsel terimlerin insanın kendi seslerine dayandığını söyler.
- ④ The Physical Adaptation Source: İnsan türü doğaya bir adaptasyon süreci geçirir. Bu süreç sırasında dil mirasının oluştu.
- ⑤ The Tool Making Source: İlk görsel veri insanlar araçlar yaparak ellerini tuttuktiler. Bu süreçte (gestures) işaret dili ilk dilsel birim oldu.
2- görsel işe araç yapmak beynimizin sol tarafında bulunur analitik (sequential) bölümüne işler. Ardıcık ve analitik bir süreç. Mesela kalem yaparken önce keşip, kısıltıp şekil verme. Birinci aşamada ileri doğru aşamayı düşünmek. Dilde beyin sol tarafında gerçekleşir. Bu görsel işe insanlar araç yaparken dil oluştu. Aynı bölgede olduğu için.
- ⑥ The Genetic Source (İnnatism yanlı Chomsky ile ilgili)
Eğer biz dili biliyorsak, genetik biliyoruz. Çünkü dil innatedir. Sol taraftan gelen bir yeti ile olur.

Monogenesis: Dünyada önce tek bir dil vardı. Daha sonra diğer diller onun ortaya çıktı.

Polygenesis: Dünyada farklı zamanlarda farklı yerlerde birçok dil ortaya çıktı. Sanki önce diller de bu dillerin türerleri.

We spell letters, we pronounce sounds

Articulation → ses üretme

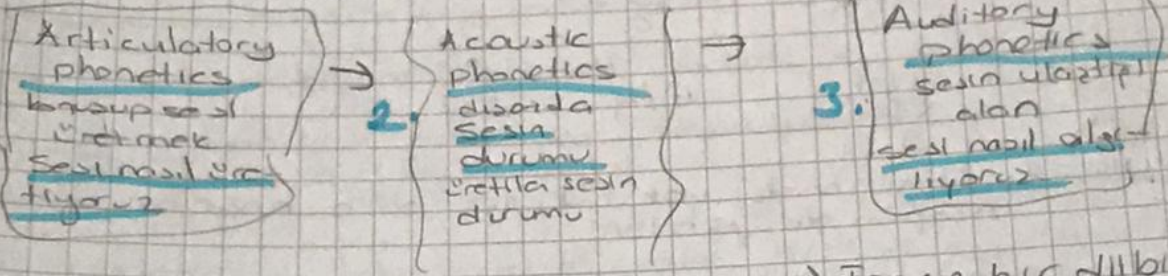
Segmenter [] ile gösterir
bin → [b], [i] and [n]

Phonetics - Phonology: Ses bilimi. Phonology bütün competence yani bilgi bilim bilim bilimdir. Bir dille seslerin kuralları.

Phonetic ise performance yani uyum bilimdir.

(Performance ile ilgili fizikaldir)
Phonetics: bir dille seslerin fonksel / fonktörel özellikleridir.
Nasıl üretiriz, nasıl algılarız konularına değinir.

Acoustic phonetics: havadaki ses maddesi ve caddenin mesela havadaki sesin özelliklerini tanıma.

IPA (International Phonetic Alphabet) Fransız bir dil bilimci dilleri okunması gibi yapmaya çalışıyor. İngilizce okunması tabanlı bir dildir. Dili okunmasına göre değerlendiririz.

Articulatory Phonetics: ses kutusu
Vocal Tract: Ağızdan başlayıp ağıza kadar gelen ses kutusu burada ses üretilir.
İki tür ses üretilir: Consonant (sesiz) - Vowel (sesli)
- Consonantların üretiminde her zaman bir engelleme (obstruction) dur. Obstruction
- Vowellarda engelleme yoktur. No obstruction

Description of Consonants: Sessizlerin betimlenmesi / üretmesi.
- Bir consonant üretilirken havanın nerede engellendiği = place of articulation dir.
- Havanın engellendiği yerde havanın davranış manner of articulation
- Gırtlaktaki hava miktarının sese göre açık kapalı olması: voicing state dir.

A) Place of Articulation, Sesin engellendiği yer. Ağız içinde bir organ birleştirebilir.

- Bilabial: Çiğelden gelen havanın ağızda engellenmesi. Mesela p / b / m / w hem üst hem alt dudakla yapılır.
- Labiodentals: hem dudak, hem de dişlerle oluşan ses. Alt dudak ve üst diş, f / v gibi.

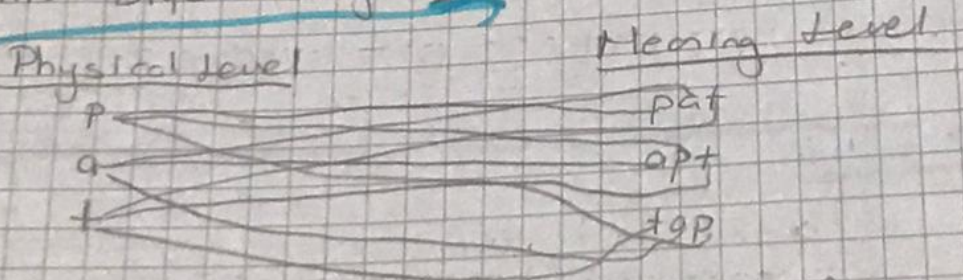
Sınırlı sayıda kuraldan sınırsız sayıda üretim

(4) Productivity: Üretkenlik özelliği. Bir dilde sınırlı sayıda kural verdiğimizde üretilebiliriz. Elimizde bir kural vardır, biz bu kuraldan başka kurallar üretilebiliriz. Yani bir yere kadar honest kelimesinden dishonest üretilebilir. His söylenir, creativity ise sifirden üretilir, kuralsız bir üretim. His söylenir, olmayış söylerden, sifirden üretmek.

(5) Cultural Transmission: Dil nesilden nesile kültürel aktarılır. Mesela Karpenterde doğa sözcüğü dilin kayseri episi ile konuşur ve aktarılır.

(6) Discreteness: Dildeki sesler ve araya girdiği kelimeler arasında keskin bir fark vardır. Kelimede bir harf ya da başka harfler değiştirirsek anlam da değişir. Bu sayede de biz bir kelimedeki sesleri ayırabiliriz. Onu oluşturan parçalara ayırabiliriz. Sesler birbirlerinden farklıdır. beat → bat → anlam değişir.

(7) Duality: İkili sistem. Physical and meaning - Dilsel üretim ikili bir sisteme dayanır. İkili fiziksel sistem yani discrete olması sesin diğerlerinden farklı olması, ikincisi anlam. Diğer isimlerle double articulation.

(8) Discreteness seslerin kendine özel ve farklı olması, duality ise bu seslerin anlamı için yer deyişime süreci. seslere ilgili süreçle ilgili

Vowels

Dil yuka / ağızda
Dil ağız / in / ağızda
Dil ağız / g / ağızda
Dil g / ağız / ağızda

high vowel = close
low vowel = open
front vowel
back vowel

Schwa ses her hangi bir yere degmeden rahatca çıkar. Engel yok.

Dilimiz yuvatağırsa
yuvarlaklığıyla
Front

round
unround - spread
Back
u
o

close i e

open æ a

Diphthong: iki tone üretim tek ses olarak çıkarırsa - sırada birbiri yaklaşımla Gitt / birleşik sesi.
high = hai

ai, ei, au, au, ou
you, go, fine, my, time, beer, loud,

Triphthongs: üç tone ses bir araya geliyor - Diphthongun yama schwa geliyor.

higher gibi.

our, hair, flour, sour, fire, inspire, Ireland, cure, pure, fury, curious

R sesl var her triphthong da

Phonology (Competence ile ilgili)

Phoneme: bir dilde geldiği kelimede anlam değişikliğine sebep olan sesler

phoneme / yol / kal

seek / phoneme / seat

iki sözcükte iki phoneme yeri değişip anlam değişikliğinde anlam birbirine ait olmaz. Buna contrastive distribution denir.

vocal fold → ses kırımıları ✓

segment = ses parçası (consonant/vowel)

B) Manner of Articulation engelleme noktasında havanın durumu

• stop/plosive: hava %100 engelleniyor ve engel kaldırınca hava patlayarak çıkarıyor.
p / b / t / d / k / g / ? (aaa daktak gibi)

• Fricatives: Hava %70 oranında engellenir, diğer %30'u çıkar. Sapa suda akarak tıbbilase friction oluşturur.
f / v / θ / ð / s / z / ʃ / ʒ

• Affricates: havanın engelleme oranı %99. Hem stop hem fricative'dir.
affricate = stop / fricative

• Nasals: Burunda gelen ses. Hava burunda çıkar.
m / n / ŋ (ng sesi)
morning, knitting / night

• Approximants: Yakınlaşmalı sesler. İki tane engelleme noktası birbirine yaklaşıyor. Tamamen engellenmez hava y ses gibi. Dil ve damak yaklaşıyor hava geçiyor.
w / j / r / l

• Trills and Flaps: İngilizce de yok ^{trills} İspanyolcada var. Ağzımızın içindeki bir organ bir noktaya sürekli temas ediyor. perro da rrr sesi gibi.
(top) flap sesinde bir noktaya değiyor hemen kalkıyor. Kısa değince r sesi yine

C) Voicing State (airliktaki ses kırımınının bazı durumlarda kapalı, bazı durumlarda açık olması)

Vocal fold kapalı ise hava titreşim yapıyor = voiced ses
Vocal fold açık ise hava çıkar = voiceless ses
Ses ürettilirken gırtlığın temel durumu

f i s t i k ɔ ɹ ʃ a h a p
hepsi voiceless sestir

→ Buradaki harfler dışındaki bütün consonant ve vowel voiced sestir

phone → ses
 allo → ait

Complementary → tamamlar

Minimal Pairs and Minimal Sets: bir dilin phonology'sinde biri diğeriyle diğerleri aynı olan kelime çiftlerine denir. minimal pair

pin yol
 bin bol

Eğer kelime çifti ikişer fazla ise minimal set olur.
 illa başla olmak zorunda değil

crick yol
 creak bol
 croak sol

Phonetics

- [] ile gösterilir. (syllable için +, -)
- En küçük parçası phonem
- Fiziksel / somuttur
- Ayrıntı verir
- Görmek, duymak, konuşmak
- detay içerdiği için []

Phonology

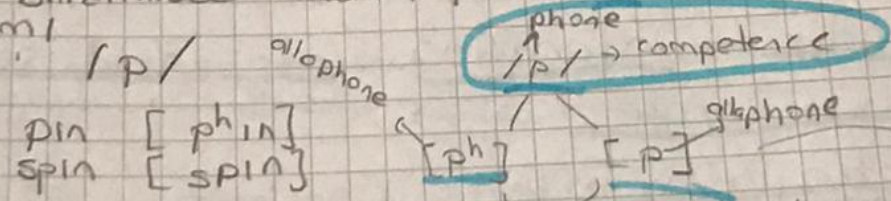
- / / ile gösterilir
- En küçük parçası phoneme bilimsel olarak
- Sayıt / abstraktır
- Ayrıntı vermez
- Anlamak
- detay içermediği için / /

Phones and Allophones

ph → aspiration. Farklı seslerde pasta

p Sapa → aspiration yok

Allophone bilimsel olarak belirlenmiş phonemın konuşma sırasında farklı ürettimi

ph → aspiration olduğunu gösterir "h"

bu iki p'in allophoneler / allophone somuttur. performance

⊕ İki farklı allophonemın birbiriyle karşılaştığında Complementary distribution olur.

Distinctive features of phonemes: Phonology - phonetic

	/p/	/b/
P.A	bilabial	bilabial
M.A	stop	stop
V.S	voiceless	voiced

Bu phonetic bir bilgidir. Eğer iki ses arasında phonetic bir fark yok ise non-distinctive feature deriz. Varsa distinctive feature

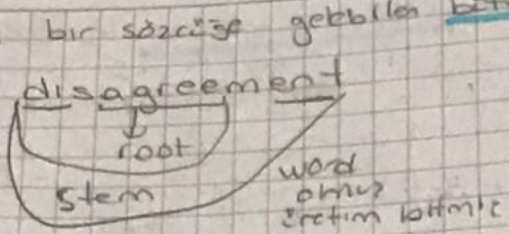
distinctive feature

non-distinctive feature

root = base

root → stem → word

Base
olabilir

root + stem = word

Bound root: Tek başına kullanılmaz - Anlamsızdır bazında ek almaz. repeat, receive, reduce, deceive, persevere

Lexical Morphemes → anlam verir. bet, car, folks, fang, dining, eating

Functional Morphemes → işlev verir, conjunctions, prep., pronouns, determine

She talks → bu yüzden s getirip işlev pronounlar functional

Pr. Simple and ... → yine present simp. prepositionlar functional

- Bir dil yeni lexical morpheme alabilir ama functional almaz.
(open-class / closed-class) yeni kelime alır ama ek almaz

Affixation: ekler

Prefix: sözcüğün başına gelir. Derivation yeni yapım eki

Suffix: sözcüğün sonuna gelir hem inflection hem derivation

Inflection yapının gramerine katkıda bulunur. Derivation anlam -

Sleeping → inflecting desirable → derivation

Infix: kalimenin içine gelir

Circumfix: Her başına hem sonuna ek gelir. Alınacak gibi
lieben pasti geliebt olmasi gibi

Inflectional morphemes are more productive than derivation morph.

Word Formation

Neologism → yeni kelime türetmek

Etymology → bir sözcüğün tarihini inceleyerek köken bilimi

Reduplication → ikileme "bye bye" gibi Aynı işi kullanarak yapılar complete ya da full reduplication

Ama kelimenin sadece belli bir kısmı tekrarlanıyorsa buna partial reduplication denir. walkle - talkle criss-cross

Suppletion → yapsal gereksimlerden dolayı değişen kelimeler
be → am / is / are / was / were
good / better / best

Compounding → birleşik sözcük.

• Open + iki sözcük arasında boşluk vardır toy store

• hyphenated: iki sözcük arasında - var low-paid

• Solid: iki sözcük birbirine yapışır schoolbag, washroom

⊙ head bölüm İng. sözcüklerde genellikle sağ taraftır. Ancak daha önemli olan kısım.

washroom } head noun'dur burada
✓ n

Sadece adj compoundlarda head adj kısmidir.

low-paid } → head adj
adj ✓

Symbolism (morpheme - internal change)

woman → women mouse → mice
Değişiklik morphemlerin iç yapısında gerçekleşiyor.

Coinage (invention) → selpak, aspirin, vaseline gibi
materyal için adına dönmesi. Diğer adı generication

Eponym: Yeni kelimenin bir bölge ya da şehirden gelmesi.
Pastor den pasteurization, Hamburg den hamburger

allo → alt - allomorph → alt morph

Bound Morphemes

Derivational anlamsal olarak katkı sağlar. Prefixler her zaman derivatondur - Happy - unhappy honest - dishonest
Sapim ekleri derivatondur.

Inflectional : kelimenin gramer yapısına katkı sağlar. Gelir eklerdir. Anlamı değiştirmez.

⊛ Kullanılma ve uygulama sayısına göre inflectionler daha productive dir.

Accidental Gap : Biz kurallara göre kelimelere ekler ye katkı biliriz ama anlamı olmaz -
derive → derivation arrive → arrival } derivat arrival } anlam olarak yanlış

Dilin sistemindeki acile yar. Kural olarak doğru, anlamı yet.

Morphs - Allomorphs :

Morph = bilim. Morphler anlamlı olursa morpheme olur.
Allomorph = bir morphemenin konuşma sırasında farklılaşması.
Mesela lar çoğul eki lar olup -s, -ies oluyor
-ed eki past

hated played cry → cried
Allomorph, konuşma sırasında değişir. Bunların birbiriyle olan ilişkisine complementary distribution deriz. Allomorphler birbiri yerine kullanılmaz, yer değiştirmez.

⊛ Sheep → sheep çoğulu. Ek olmaması zero morpheme dir.
ingilizce plural morpheme -s dört farklı şekilde çıkar.

house + pl = houses /həʊzɪz/

/ɪz/ /ɪz/ /ə/ /s/

car + pl = cars /kɑ:z/

sheep + pl = sheep /ʃi:p/ haydi zero m-

sock + pl = socks /sɒks/

Syntax = cümle dizilişi
Part of speech = word class = kelimenin türü

Orthographic Abbreviation: Harf harf kısaltılır. Harf harf okunur.

FBI, TRT, TBMM, VIP

Metaphorical Extension: bir kelimeyi başka bir anlamda kullanmak. Yarı yakın anlam, benzetme

başın a organ istanbul bazarı
mouse + hayvan mouse → bilgisayar

Epithet: Lakap takmak. Kisi ya da toplumu

Suleiman the Magnificent
Alexander the Great

Multiple Word Formation: İki tane kelime üretme yoluyla yapılma üretme.

snow ve ball = snowball (n) compounding ①
snowballing = verb olma = conversion ②

international network = compounding ①
internet = blending ②

GRAMMAR

Mental grammar: phonology + morphology + syntax bütün bütün kuralları barındıran sistem.
Günlük hayatta bir cümle kurarken ihtiyacımız olan kuralları seçer.

Descriptive Approach

Dilin nasıl kullanıldığını haber
var olan, gerçekteki kullanımı
betimleyici

Prescriptive Approach

Dilin nasıl kullanılmasını gerektirir haber
Olması gereken kullanım
Kuralları
should - have to gibi kavramlarla anlatılır
Okullarda öğretilir.

Pivot grammar: Cümlelerin kuralları iki üç kelimeyle dilde kullanılır

Agreement (concord) bir cümle içerisindeki bütün kelimelerin birbirine uyumudur. Nerede neyin olacağına, hangi özneye göre hangi ek, hangi verbe göre hangi özne Grammatik uyumcu sözcükler. Kisi, sayı, gender uyumunu sağlar.

Borrowing: Bir dilin başka dilden kelime olması. Tv, selfie

Loan translation (calque): Bir dil başka bir dilde kelimeyi almayı, dekurajal alır.
Globalization → küreselleşme beer garden - Biergarten
hangy moon - bal ayı

Onomatopoeia: yansıma sözcükler. splash, bang, moo

Blending: iki sözcük var ikiye giriyor.

- smoke - fog = smog
- motor - hotel = motel
- helicopter - airport = heliport
- international - network = internet

Clipping: sözcüğün bir kısmı kalması.

- telephone to phone
- air plane to plane
- examination to exam
- refrigerator to fridge

Ön kesilirse fore clipping
Arkası kesilirse back clipping
Her iki taraf kesilirse middle clipping

Back-formation: var olan bir kelimeden başka sözcük çıkması

- television → televise (v) editor → edit (v)
- babysitter → babysit (v) enthusiasm → enthuse (v)

Sadece sözcük verbiyen çıkması gibi "günün gelirdir" ismi bu isim verilmiştir

Conversion: (zero derivation) (functional shift) Sözcüğün yapısında değişiklik olmuyor. Function değişiyor, yapı değil.

- water (n) to water (v)
- to stand up (v) stand up comedian (adj)

False Etymology (Folk etymology - morphological misanalysis)
Halk arasında kullanılan yanlış. Morfolojik olarak yanlış

Hamburger) Normalde Hamburg'da gelmiş ama İngilizler ham sözcüğünden geldiğini sanıyor.

Acronym: Bazı kelimeler üzerinde kısaltıp, kısaltılmış gibi oluyoruz. Hoff hof okunmaz!
AIDS, UNICEF, RADAR,

NP

[det] [the] [waiter] [N]

NP → Det N

An NP consists of a Det and a N

Bu kuralları veren yapıya phrase structure rule denir. Nasıl oluşturulmuş hangi kelimelerden oluşup oluştu verir

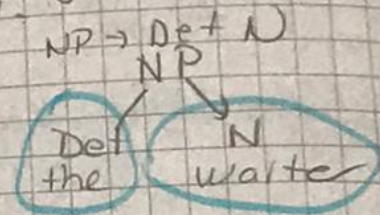
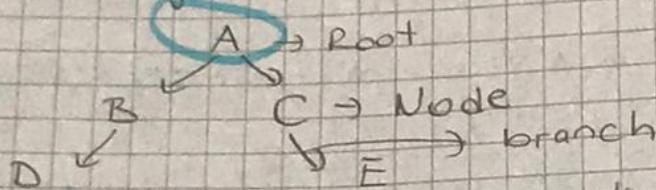
v broke [det] the [n] glass
NP

VP → V NP

A verb phrase consists of a verb and a nounphrase

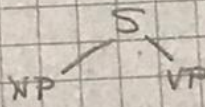
Tree diagrams

Hiyerarşik düzeni gösterir. Hangi kelime daha önemli, hangi kelime hangisiyle alakalı.

En üstteki hepsini kapsar, en önemli olan o.

Sentence (S) = NP + VP

[pp] in [the] house
[det] [N]

pp

→ Dahası bir phrase olması bir kelime tekrar yükselip phrase olmaz. O yüzden bu preposition phrase dir.

PP → P NP

* Ungrammatical sentence

→ İçerik consist of NP → Det N gibi

() optional constituent adj gibi çıkarılınca yapıyı bozmas

The careless waiter NP → Det (adj) N

{ } curly bracket → 2 kuralı tek kural gibi yapılabiliyorsa kullanılır

The waiter
Jason
He

NP → Det N
NP → PN (Proper N)
NP → PRO

NP → { Det N, Pro, PN }

Transformational Rules: Cümlelerin derz olabilmeleri için derzlenmesi. Mesela surface structure pasif, emir cümlesi olabilir. Ama own deep structure halli vardır.

$\frac{1}{\text{You}}$ $\frac{2}{\text{close}}$ $\frac{3}{\text{the door}}$ } deep active / derz

↑
the door is closed by you } surface passive

The boy is sleeping } deep

Is the boy sleeping? } surface / transformation olması depiştir sıra

Burada "is" bosa geldi. Bir adjunction derz. Eklenecek Deep'ten surface geçerken değiştirilebilir, eklenebilir yapıya bu tür adjunction derz.

Structural Ambiguity: Bir cümle varsa, ama iki anlam çıkabiliyorsa buna derz.

The boy saw the man with a telescope.

Generative Grammar: üretici. Bir kuralı alıp, bir sıra üretimi yapıyor yavaş yavaş da.

$v + ed = \text{past}$
 $(\text{go} + \text{ed} = \text{goed})$

Bir sıra bunu yapıp, genelleme yaptıktan sonra went diye.

Dildeki sınırlı sayıda kuralda, sınırsız sayıda üretimi gerçekleştirir. Dilin kurallarını bilmek için kullanılır. Aynı productivity özelliği gibi sürekli üretir.

Universal Grammar US! Chomsky'ye göre insan dil yetisine doğuştan sahiptir. Bütün dillerin yetisi vardır insanın. Dinyadaki bütün dillerin ortak kuralları olduğunu savunur.

Principles → doğuştan gelen dil yetimise kalınan ortak kurallar

parameters → principles için dildeki farklılık göstermesi.

Bütün dillerde word order vardır. B, principle

Ama sıralama sırası değişebilir. Bu da parameter. Mesela Türkçe özne + nesne + yüklem. İng özne + yüklem + nesne

animate = canlı

(benzetme) (deyim) semantic anomaly içerir.
→ Bir dildeki metaphors ve idioms her zaman anlama batılır gözetir anlam.

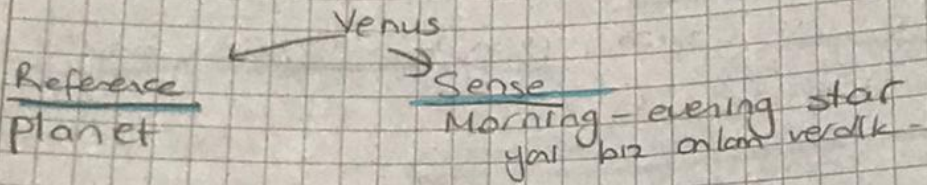
Lexical semantics: Kelimenin anlamına bakar.

Conceptual meaning = denotative = kelimenin ilk / sözlük anlamı

Associative meaning: yan / ilişkili / connotative anlam. Deneyimlerden çıkan anlamlar. Kurgulanmış anım.

Referential theory of meaning: Kullandığımız, örettiğimiz sözcük gerçek dünyada bir anlamla ezleşiyorsa bu teoriye göre anlam li.

reference: conceptual meaning yanlı ilk anlamıdır. Kalemdeyince tahta teyince sense = kurgulanmış yan anlam. Kalem teyince bilgi.

Anna is not here because she is sick
aynı şeye anlam gönderiyor.
buna Coreferential deyir.

Semiotics:

Signifier → dildeki sesler, kelime.

Signified → seslerin bir araya gelmesiyle oluşan kelimeyi görünce kafamızda canlanan şey.

Bu ikisi arasındaki anlam ilişkisine bakar ve ortaya sig çıkartır.

Semantic Features: Kategorize etmek. + / - olarak

	table	bag	horse	women
animate	-	+	+	+
human	-	+	-	+
female	-	-	-	+
adult	-	-	+	+

all languages have head = principle

placement of head shows variation among lang = parameter

came home VP → V NP
eve geldi VP → NP V

SEMANTICS = Anlam bilimi

Lexical Semantics: Sözcüğün anlamına bakar. Kelimeler arası anlam ilişkisine. Birinci anlam, mecaz, es anlam gibi

Phrasal / Sentential Semantics: Öbek/kelime grubu ya da cümle anlamına bakar

Pragmatics: Gözlemeyen, alt anlam

Truth-conditional semantics: cümleleri doğru ya da yanlış söylemek için. Genel doğruluk gibi.

Analytic Sentences: Genel doğrulukla örtüşür
Circles are round.

Contradictory Sentences: Genel doğrulukla örtüşmez.
Circles are rectangular.

Synthetic Sentence: Doğruluğu ya da yanlışlığı yaparız. sententialem sonucu olur.
My friend is tall.

Entailment: Gerçekleme. Aralarında ilişki olan iki cümlelerin biri doğruysa, diğeri de doğrudur. Her zaman iki cümle
Jason assassinated Mr. President
Mr. President is dead.

Synonymous kelimelerle de olur bu. Eğer iki cümle birbirinin tersiyse contradictory sentencedir.

Lexical ambiguity: birden fazla anlama gelen bir sözcük ya da zihin, cümlede de birden fazla anlama gelmesi.

The fisherman went to the bank ← financial ins.
somewhere to sit
shore

Principle of compositionality: bütünlükçülük. Anlamsal olarak bir araya gelen yapılara bakar. Kelimelerin 1. anlamına göre bakılır.
Mecaz almaz

The girl love the dog anlamsal olarak mümkün

Önce cümle kütlesindeki yapıların tek tek anlamına, sonra bütün olarak anlamına bakar. Anlam çıkarırsa kabul eder.

Jack sliced the idea → burada merkeziz Anıtlarına

Patient: Jıkleme bakılın Eylem sonucunda nesne fiziksel
bir biçim değişikliğine uğruşsa olur.

The earthquake demolished the city
patient

★ Eger eylem nesne üzerinde yer değişikliği istiyorsa, patienttir.
theme fiziksel bir değişikliğe istiyorsa

Instrument aras. Eylemdeki işin ne ile yapıldığını gösterir.

This key opens the door.
instrument ✓

I cut the rope with a knife
instrument ✓

Source: eylemin kaynağına nispetendir.

They drove from St. Petersburg to Moscow.
agent ✓ source goal

Goal: amaç. Eylemin sonlanacağı yer. +o

Location: Eylemde gerçekleşen işin nerede olduğunu gösterir.
in, on, at

We put the book on the shelf
agent ✓ theme location

Lexical Relations:

Synonym → gradable → derecelendirilebilir high-low, good-better

Antonym → non-gradable-complementary pair → kesin zıtlık var
dead-alive

relational opposite → ilişkisel zıtlık
tek taraf, diğer taraf, o setin de başka
kelime diğranyca
employer-employee
husband-wife
child-parent

marked antonym = belirli

unmarked antonym = high, fast

Hyponymy = alt kimese. cat is hyponymy of animal

Hypernymy = üst kimese. animal is hypernym of cat

superordinate

The table eats the bread.
- animate olumsuz isim eat olumsuz. Cümle olumsuz, lazım
yige bilimsel için

The _____ is reading a book.
+ human olumsuz isim okuyabilmek için.
(semantic feature)

⊛ Cümledeki verbe = predicate dir. O kadar veriyor.
Selection yapıyor. Diğer diğer argument dir. Söylenirler.

Semantic Role: Verben cümle içerisinde diğer kelimelere anlam
ve görev yüklenir.

Semantic role = theta role = thematic role

Agent: yapan, eden kişi eylemi. Verbe bulup yapan kişiyi
buluruz. Diğer fiziksel bir iş varsa, yapan kişi agent.

Anton pushed the button.
agent ✓

Experiencer: Fiiil buluruz. Fiziksel efor yerine duygusal ya da
duygusal bir insan varsa bu eylemi gerçekleştirir experiencer
dır. fear, see, hear, feel gibi.

Many people fear snakes.
experiencer ✓

Theme: iki şekilde kullanılır. Eyleme bakılır.

① Eylem sayısında nesnenin anlam olarak yer değiştirir;

I'd like to send this book to my father.
✓ theme kitap başkasına geçiyor yer değiştirir.

He gave the gun to the police
✓ theme

② Yer değiştirmeden, bir betimleme varsa yine theme.

The ball is red.
theme

We believe in one God.

Cümlede nesnedir theme

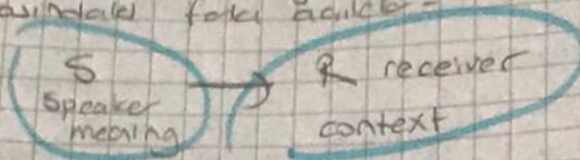

Pragmatics!

Pragmatic competence = farklı yerlerde farklı zamanlarda geçen konuşmaları, bizim anlamlandırma sürecimiz.

Yeni sınıfta söylediğimiz I'm hot
sırtta söylediğimiz I'm hot
Arasındaki farklı anlamlar -

(Klimaya göre)
(Sıcak bir yere geldim)

Context: Bir dilsel birimin etrafında bulunan diğer dilsel üretiler.

Physical context: Fiziksel ortam. Konuşma sınıfına geçiyorsanız.

Linguistic context - Co-text: Bir dilsel birimin etrafında bulunan diğer dilsel birimler. Mesela 500 sayfa ile 400 sayfa arasında ilişki linguistic context dir. Mesela paragraflarda she, paragraphtaki bir kişiden alıyor. She ve o kişi text olur, aralarındaki ilişkiye de co-text denir.

Epistemic Context: Bir dilsel üretilerin etrafında bulunan bilgi birikimi. Background knowledge o üretilerle alakalı.

Social context: Dilsel üretilerin etrafında bulunan toplumsal bilgi birikimi. Ülkeye göre konuşma gibi.

Deixis: Bazı kullandığımız sözcükler tek başına anlam ifade etmez. Bir cümle ya da kelime grubuyla anlam kazanırlar. Anlamlarını parçadan, konuşmanın tamamından alırlar. Ek bilgi lazım.

Deictic expression: Kullandığımız yerde bir anlamı olmayan anlamı başka cümlelerde, ortamdan, fiziksel yerden alan sözcüklerdir.

Give me that → Tek başına bu cümlede me ve that anlamsızdır. Kim ve ne olduğunu belli değildir.

Person deixis: him, me, you, those guys

Spatial deixis: here, there, space Come here!

Temporal deixis: time, then, yesterday, next week ...

flout = ihlal etmek

Saat kaç? Direkt speech act
Saatin var mı? Indirect speech act

Levels of Speech Acts

Locutionary acts: söylediğimiz her şeydir.

Illocutionary acts: anlamı pragmatik yapmak vermek. I'm hot

Perlocutionary acts: Söylenen şeyle hareketle cevap vermedir.
I'm hot deyince camı açmak gibi.

The Cooperative Principles (Gizli anlaşma(kural))
Buna göre biz günlük hayatımızda konuşurken bir kaç gizli kuralı uygularız. Attırsak iletişim bozulur. Gizli anlaşma

Grice's Co-operative principle - Conversational Maxim - Cooperative Principle

- 1) Maxim of quantity: Bilginin yeterli olup olması.
- 2) Maxim of quality = Doğru bilgi olmalı (Relevance)
- 3) Maxim of relation = Konularla söyle ilgili bilgi olmalı
- 4) Maxim of manner = Söylenen şey açık ve anlaşılır olmalı

Implicature: ima yapmak. Bilerek bir maxime uymayarak ima yapmak

A: Are you coming to the pub?

B: I'm doing the ironing → relation maxim yok ima var

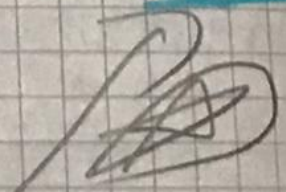
Violation: Bir maksimin ihlal edilmesi.

Baba: ödemi yaptın mı?
Çocuk: yaptım (yalan) → quality / doğruluk maxime ihlal

Flouting: ima yapmak istediğimizde bir maksimi ihlal etmemiz. Implicature yapı.

Infringing: defective linguistic performance olur. Dil öğrenmedikçe çocuklar, sarhozsak, heyecanlıysa vb. Manner maksimi yok her zaman

Japanese customer: Do you have lice?
English cashier: what?

Presupposition: Her şeyi söylediğin an bilginde sahip olmak, ve söylemiş yapılmak - Garantili bilgiye göre konuşuyor.

Your brother's car is blue.

① You have a brother

② Your brother has a car

Entailment her iki cümle de anlam ilişkisi var ama aynı şey değil. İki cümleden birine not getirince anlam bozulursa entailment bozulmazsa presupposition.

Ex: The King of France is bald.
The King of France is not bald.

Bir kral var kelimesi değil. Olup olmadığının tespiti gerekir.

Inference: Söylenen şey ile ne demek istediğini anlamak, çıkarım yapma. Dinleyici yapar bunu.

John: Can I look at your Chomsky?
Mary: Sure, it is on the shelf over there.

③ Saatin var mı sorusuna, saati söyleyerek cevap vermek.

Reference: anlamını bir yerden almak, referans almak.

a) Exophoric reference: dışarı bir sözcük anlamını dışarıda, parça bitirildikten, ortamdan alıyor. Give me that! burada that in ne olduğunu parçanın bitiminden dışarıdan alır.

b) Endophoric reference: bir bilim anlamını linguistic context'in içinde alıyor. İki türde var.

① Anaphoric expression: bir ifade anlamını kendinden önce gelen bir ifadeden alıyor. olur.

Alice is a very hardworking student, she got the highest score.
(antecedent)

② Cataphoric expression: bir ifade anlamını kendinden sonra gelen bir ifadeden alıyor. olur.

They are really, your friends made me laugh.

Speech Acts: Söz eylemi. Eylemi ne yaparak, nasıl yaptığımızı anlatır. Jemin olmak eylemi, konuşmak eylemi, hareket eylemi.

Performative verb: Konuşma eylemleri. Konuşmak yapma. Sözcük söylemek, söz vermek, rica etmek. Ağzından tutulmuş.

direct speech act: cümle anlamını direkt taşıyor. Veriyor. Open the door

indirect speech act: cümle anlamını pragmatiklik veriyor.

İlm her gibidir.

Cohesion → yapısal bağlantı - Somut
Coherence → anlamsal bağlantı - soyut. metnin tamamında geçerli

expressive → duyguyu ifade

Ellipsis: birini atmak - Cümledeki anlamı bozulmadan, tekrar yapılmadan birini atmak

Orhan Pamuk wrote this book. Then he wrote that book yet tekrardan

A: Are you alright?
B: Yes. → tekrar söyleniyor

Conjunctions:

Additive conj = and, further, moreover, in addition, besides that, by the same way, on the other hand. iki cümleyi bağlar.
ikisi de aynı anlamda cümleler + +

Adversative conj = cümlelerde birini atarak bir olumsuzluk
But, yet, still, nevertheless, however, actually, on the contrary, anyhow, at any rate, in any case.

Causal conj: so, thus, hence, therefore, as a result, because

Temporal conj: then, next, afterwards, at once, immediately, soon, late

Lexical Cohesion: Bir metnin kelimeleri, türcele bağlamında birbirleriyle alakasını gösterir

• Reiteration: eş anlamlılık, tekrar, alt anlam, üst anlamla, hyponymy ile yapılır.

Alex bought some apples. The apples are sweet (reiteration)
Flora saw a pine, the tree was tall (hyponymy)

• Collocation: birbirleriyle çıkan kelimeler. do homework vs

Coherence: anlamsal bağlantı. ana fikir, topic gibi. Anlam veriyorsa coherenttir. Meccas kalle olsa da, inna olsa da.

Situationality: Contexte bakarak anlamı öğrenmek. Söylenen gerçeğe, duruma göre

Intentionality: Bir discourse olması için hem speaker hem de receiver olması, belirtilmesi gerekir. intention olmadan (bilinçsiz), discourse olmaz.

Acceptability: bir discourse yapısı bize bir anlam veriyorsa bu acceptabledir. Algılayabilirizse, açıklayabilirizse olandır.

Opting out: Bilgi vermemek için bütün maksimleri yet saymak.

Gözetici: Ne zaman eyleyebilirsiniz?
İnti: Bu konuda konuşmak istemiyorum.

Suspending: Maksimi ortadan kaldırmak. Düz etken manner maksimini etkilidir. Gözetici, kısaltıp yazmak, mesajın karsıya yeterli ve açık gitmemesi.

⊕ Face: Kişinin imajı, yaptığı her şey.
Kibar tavırlarda face-saving act
Kaba saldırgan tavırlar face-threatening act. Ama contextte bakılır. Mesela komuta Eric emir ediyorsa kaba olmaz.

Positive face: yakınlık kurmak istiyorsak ona göre davranırız. Kibarla kibar, kabaıyla kaba olmak. Ortama ayak uydurmak.

Negative face: ortamdaki uzaklaşma için ters davranmak.

DISCOURSE ANALYSIS (Paradoksa çıkar anlam)

Metinler ve konuşma gerçekleşirken anlam. Beyond sentence meaning → cümlelerin anlamının da ötesini anlamak.

Paragraflara contextte, bağlama
Paralinguistic birimler → ses tonu, vurgu, mimik gibi bunlara bakar.

Cohesion: mekanik olarak, dilsel olarak bir metnin birbirine bağlanmasıdır.

Substitution: Metindeki kelimeleri pronoun vs ile değiştirmek.

a) Nominal substitution: isimlerin yerine başka isim, phrase getirme
one, one, same ile yapılır.

A) who has an old she pope,
B) I have one →

b) Verbal substitution: verblerde do ve do so ile yapılır.

A) Did Jeremy feed the dog?
B) Yes, she did

c) Clausal substitution: bir clause yapısını değiştirmek. So & not ile

A) Has the Beatles already left for JFK?
B) I hope not →

Left Brain

- logical
- sequential
- rational
- analytical
- objective
- looks at parts
- sayisal
- nerden sonus
- reasonel
- hesaplama

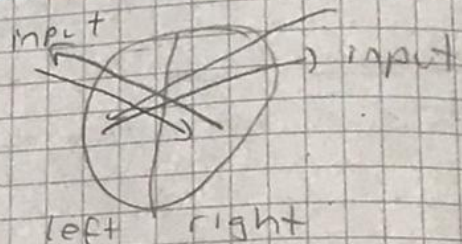
Right Brain

- random
- intuitive
- holistic
- synthesizing
- subjective
- look at wholes
- sezgisel
- sanatsal
- bitimsel

Split-brain: beyinde sağ ve sol hemisferelerin arasında bulunan corpus callosum kopma vs gibi şeylerde ortadan kaybolur, zarar görür. Sağ ve sol taraf arasında iletişim kopar epilepsy hastalığı gibi.

Contralateral: beynin karşı ilikisi

sağ eli kaldırırken sol tarafın çalışması ya da tersi.

Dichotic listening: Dilsel bilgi solda geldiğinde önce sağa gider. Corpus Callosum onu sola yönlendirir. Sağdan gelen metin, algılanır direk sağa gider. Direk sağa gittiği için buna sağ kulak avantajı denir. Her zaman sağda alınan input dilci algılanır. İşte bunu dichotic listening test yapar.

LANGUAGE ACQUISITION

Bir kıst 11 edimdir, critical period döneminde SLA edilebilir.

Behaviorism: Dil sözleri öğrenir. Habitlele öğrenilir, imitation, reinforcement, punishment gibi. Learninlar Edilim yaptırır. Edilim vardır. Skinner söyle bu - Chomsky buna karşı çıkar. Dil edilebilir dir. Davranışçılık = behaviorism

Nativism, innateness - doğuştan gelen bir dil yetisi vardır. UG - Language acquisition device olan beyindeki yeteneklerden gelen destekle ortaya çıkar. Bunun için critical period form. O zaman olur.

poverty of stimulus, yetersizlik. Bunun edimim sürecinde çocuklara yetisim etti onlarda koruyucu balm zamanla oturur. Kendi sistemlerine göre konular önce.

Nativisme göre çocukların doğuştan gelen bir dil yetisi var ve bu yeti keniltilmeden ortaya çıkar.

Interlocutor → konuşmanın katılımcısı

Intertextuality: Her discourse geçmişteki başka discourses ile bağlantılıdır.

Conversation Analysis konuşma analizi - Etiketli konuşma analizi

- Turn → konuşma sırası
- Turn taking, bir konuşmacının konuşmasının sırasını alması.
- Turn transition points = bir konuşma nefes alırız, duraksarız, konuşma sırası başıya geçebilir biz + ilacımızca
- Turn completion point: konuşmanın bitirilmesi için soru sormak gibi.

Adjacency pair: Görmüydün, merhaba, gibi soruyu sorarız, karşılığında ne geleceği bellidir. Standart conversational

Discourse markers: Yalnelimeti gibi oh, well, now, then, you know, I mean. Bir söylemi durdurabilir, örnek verebilir.

Hedges: Keskinlik - Konuşmada ıddalı olmamız, daha az net söyleme -

Jason killed the rat → assertive (israrcı)
I think, it may be Jason who killed the rat → hedge

Background knowledge: Arka plan bilgi.

Schemata → fotoğraflık hafıza bilgisiyle ilgili. Anlık reston gelmesi -
Script → video şeklindeki bilgiler hafızamız. Olay akışı gelmesi

LANGUAGE AND THE BRAIN

Beynin sağ hemisferesi ile sol emispheres arasında bağlantı
Corpus callosum saptır -

Cerebellum: bizim koordinasyon almamız, motor learning, cognitive functionların aldığı yer, anlık reflekslerde burada.

Lateralization: Beynin bebekten sol ve sağ olarak işlev bölünmesi

Lateralizasyonun sonucu bu iki sapsol bakanlara görevler gelişir.
Mesela sol taraf konuşmada sorumludur. Buna localization denir. = functional specialization.

• Modular organization of the brain denir.
Her beyindeki her bir birimin kendi işini yapmasına;

Brain plasticity: erken dönemde bebekten geçtikten bir beyin kısmının diğer bölümler tarafından öğrenilmesi.

Dysgraphiada sadece yazma $90\% = 50$ var, öğrenme
bu işi yap. İkinci dilde olduğu dyslexia.

Second Lang. Acq. / Learning (SLA)

Second language acquisitiona göre bir kişi kritik dönemde bir dili öğrenir, bunun yanında başka bir dili daha öğrenir.

Bilingualism: critical period içerisinde iki dili öğrenmek. Önce birini sonra diğeri ni öğrenirse sequential olarak aynı anda öğrenirse simultaneous bilingualism.
3 yaş kadar bir sonra bir sequential olur.

Bilingual birlerde dilsel yetinin fazla olması metalinguistic awareness. Daha hızlı öğrenirler.

Code-switching: Belli bir yerde kadar grammatik olarak doğru bir şekilde bir dilde konuşup, sonra başka dile geçme.
Contexte olur.

Code-mixing: Kelimede olur. Kitchendayım. Kelimede olur.
Eng - TR

Eğer bir dil o toplumda genel kitlelerde konuşuluyorsa; SLA
konuşuluyorsa Foreign Lang. Türkiye de eng. foreign lang.
America da SLA

Stages in second lang. learning

Pre-production (0-6 ay) Az ve temel bilgi. Günlük kullanımda
ise gramer kurit seçer. Yes, no

Early production (6-1 year) two-word setinde basit basit
kontexte göre konuşma. thank you vs.

Speech emergence (1-3 y) konuşma ortaya çıkar ama grammatik
ve pronunciation hataları var.

Immediate fluency (3-5 years) algı çok iyi, içinde hala
hatalar var. Acad. kretim ama hala grammer hataları var.

Advanced fluency (5-7 years) Hersey oturmuş

Approaches to SLA

Behaviorism: Bebeklerin zihni boştur. Ne yapsak, ne
duyarsa onı gerçekleştirir. repetition, reinforcement ile
Repeat after me mantığıyla.

Natural order hypothesis: öğrenmede doğal bir sıra
var. Azana azanla olur. Öğrenme seviyesinde gerçekler
aşırı comprehensible input olur. Azanına göre öğrenme.

(Cungh 9/1)

Connectionism: Gözün beyinde eşgüçlü süzgeçler, aynı anda birçok işlev. Parallel distributed process. Gelen inputlar farklı şeklide çıkabilir. xyz deriz zyx çıkabilir

Social Interactionism: bebeklerin en yakınında bulunan kişilerle etkileşimi sonucunda bir dil öğrenirler. Language acquisition support systemi savunur. Yakınındaki kişi çocuğun dilini besler. Motherese, baby talk, child-directed speech gibi. Bakıcı ya da anne babanın çocuğun dilini bir adım öne taşımazına scaffolding denir. Seviye atlatma

The Process of Lang. Acq.:

Bootstrap: bir çocuğa bir kelime lexical item verilir, çocuk bundan sonra phonologic yapısını geliştirir. Mesela köpek deriz- ö / k'den sonra gelir ö / k.

Pre-language Stage

- 1) Cooing: tek ses çıkması
- 2) Babbling: hecelerin çıkması ma, mu, da. ikileme de olabilir. non-replicated babbling de ma - ba - di gibi farklı heceler.

The first words!

One-word stage = holophrastic stage. Tek kelime ile kendini ifade ediyor. Bir cümleyi simgeliyor o kelime.

Overextension: Çocuğun yuvorlak olan herşeye top demesi. Bir sözçüğün anlamının genişlemesi. Dört ayaklı diye kediye köpek der.

Underextension: kimsunun köpeğine köpek der, diğer dört ayaklılara yine kedi der. Bir sözçüğün anlamı sadece ilk kullandığı yerle kalırsa buna denir.

Two-word stage: de kullanmadan iki kelimeyle cümle isim-verb

Multiword-telegraphic stage: Sözükleri telgraf mantığıyla bare-cademsiz haldede kullanma. She go out/ Dad come here

Overgeneralization: Asırı krallandırma. Bir kuralı her yerde kullanma. -ed → good demesi.

Mean length of utterances (MLU) Çocuğun dilisel gelişiminin hangi seviyede olduğuna bakar. Çocukların krettiği birimin uzunluğundan yapar.

Applied Linguistics uygulamalı dilbilim. Toplum içerisinde
gerçekleşen dil bilimiyle alakalı bir sorun, dilbiliminin
başka bir bilimle bir araya gelip oluşması -
Language teaching bir applied ling. tir.

Transfer L1 den bir kuralı, L2'ye taşımak.
(crosslinguistic influence) biliyordum → I was knowing

- + Positive transfer: kuralları alıp uygulayınca L2 de doğrusu olur.
- Negative transfer → kuralları alıp uygulayınca hatalı bir yaratım olur. (L2)

Fossilization: Transfer sırasında hata yapar ve bu hatayı
sürekli hata olarak yapıp, artık onun hata olduğunu unutur.
Alışkanlık haline gelir. Bunun sonucunda interlanguage ortaya
çıkır. Fossilization ara dil = interlanguage

Gestures, Sign Lang, Writing Systems

Gestures: konuşma sırasında yaptığımız el ve kol hareketleri
Konuşmayı anlamsal olarak destekler.

Signs: konuşma yerine geçen hareketler. Konuşma yok.

Emblems: mekâlsizdir, her toplumda aynı anlamda gelir hareketler
Ses içerir, dur içerir gibi. Konuşma ya da konuşma olmadan
da yaparız.

Paralinguistics dil ile ilgili olmayan, dil dışı. Ses tonu, el kol
hareketleri, yüz ifadeleri gibi.

Iconic gesture: konuşma ile birlikte gerçekleşir. Mesela hesap
tutma hareketi. İlişimseldir, konuşmaya alakalı.

Deictic gesture: konuşmayı destekleyen yönel işaretler
Bir şeyi işaret etmek gibi

Beats: belirli aralıklarla yapılan ritmik hareketler. Mesela
parmağıyla tahtaya vurmanız.

Alternate sign language: Konuşma olmadan belirli işaretler
sözünden anlaşma. Trafik polisleri yapar gibi. Babek uyuyor
diye anne babanın el kol hareketiyle anlaşması.

Primary sign language: işitme engelliler tarafından kullanılan
Doğal bir dildir. Fehim sürecinde gerçekleştirir ama
anama işaret dilini kültüre göre öğrenir.

Affective filter: öğrenmeyi engelleyen bir durum olması. Psikolojik olarak sıkılmak da öğrenmeye. Duygusallıkla alakalı.

The Interaction Hypothesis: İletişim - etkileşimle öğrenme - modified outputlarla yanlış olan input, modified edilir interaction sayesinde ve modified output olur. Öğrenir. İki kıl konuşurken biri yanlış yapı söyler, diğeri düzeltirse. Burada corrective feedback vermek de bir hatayı söyler. Hatayı yapan kıl düzeltir burada recast denir. Üretimi önürmek yapar.

Socioculturalism: Öğretmen öğrencilerin ihtiyacına göre bilgi verir, bir üst seviyeye çıkarır scaffolding yapar. Kendi anlatır. Ya da öğrenci anlar, bakıcı vs.

Monitor model: Öğrenci kendi gelişimini kendi gözlemler, birer durumunu kendi takip eder.

Communicative Competence (Dell Hymes)
Chomsky kasi çıkar. Competence - performance yanlıştır da.

- 1) Grammatical Competence: kelimeler ve kuralları dilin
- 2) Sociolinguistic Competence: duruma göre, topluma göre üretimin algılanması.

- 3) Strategic Competence: iletişim tükendiği zaman kullanırız. Sadece okumaya gelmeyince onu betimleriz mesela - Communication strategies burada ortaya çıkarız. İkinci dilin üretimi sırasında tükendikçe buna aşım bulmak. Bunlar;
 - avoidance-reduction → soruda kaçırmaya çalışılır. Cevap vermayız.
 - topic avoidance: mesleki bir terim sorulunca, mesela fizikle alakalı, o terimden kaçma.
 - achievement-compensatory: soruda kaçırmayıp doğruya geliriz. mesela
 - circumlocution → betimlemeye çalışarak dolanarak anlatma
 - approximation → yakın bir kavram kullanarak cevap vermek
 - use of all-purpose words: "şey" kelimesini kullanmak.
 - word coinage: sadece bir kelime alıp, yeni kelime üretmek.arrival okumaya gelmeyince arrive den arrivation üretmek.
 - use of nonlinguistic means: saşleyenayire el hareketi, mimikle anlatmak.

Literal translation: Dil'e çeviri yapmak. "Chicken translation" gibi Foreignizing: aslında L1 olan bir sözcüğü L2 gibi yabancılaştırarak söylemek. atmak - atmasıya

Appeal for help: hatırlamayınca birine sormak

Phonetics -> Farklılık. Alfabetik yazıya önce geldi.

Structure of Sign

- Bunlara articulatory parameters denir. Dört tane dir.
- 1) Shape: her anlamın bir şekli olabilir
- 2) Orientation: oryantasyonla olur. Göz noktası
- 3) Location: işaretin gerçekleştiği yer
- 4) Movement: Her işarette bir hareket olur.

Prime: İsviçre dilindeki her işaretin tek birimi. en küçük birim

Finger-spelling: parmakla harfleri gösterme

grapheme: yazı için en küçük anlamlı alfabel birim. Harf, işaret
!, #

Orthography: bir yazı sisteminin bir dil bağlamında kurallı bir şekilde kullanılması. TR için g, FR için è

Pictographic Writing: Hieroglif form - Sembollerle yazı yazma. Pictogramlar somut şeyleri ifade eden resim yapıları, icale kullanılarak yazma

Ideographic Writing: hem somut hem de soyut kavramları yine resimler üzerinden anlatmak. Bu yazı sistemindeki en küçük anlamlı birimler ideogramlardır.

Logographic Writing: Logo word demektir. yazının bazılarıdır. Grafiksel bir birimdir. Günce gibi. Her kelime için ayrı bir grafik var. @, \$, €, & word sözcüğü, 5 five yerine.

Syllabic Writing: semboller heceleri tanımlıyor. Japonya gibi en küçük yapısal birimi syllabogramdır.

diacritics: sesin sesletimini ile ilgili küçük işaretler â, è, ì

Phonemic principle: kelime/harf yazıldığı gibi okunuyor. Sadece buna uyar, ing uyuz.

Rebus: resimleri ya da karakteri yazıya kullanarak kelime anlamı üretme. Bir süre sesin deşifre okunmasına bakılır. Çu deşifre gibi. Hieroglif yazı da buna girer. Şifreleme